

Роман ФОТУЙМА,
orcid.org/0009-0006-5654-2812

аспірант

*Школи Докторської Музичної Академії імені Кароля Ліпінського у Вроцлаві,
викладач кафедри дерев'яних духових інструментів
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
(Київ, Україна) fotuima.roman.sax@gmail.com*

ЗАБУТІ ВИКОНАВЦІ ТА РЕПЕРТУАР АКАДЕМІЧНОГО САКСОФОНУ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Після смерті Адольфа Сакса в західній Європі стали децю забувати про його головний винахід, а вектор розвитку саксофону змістився до Сполучених Штатів Америки. За декілька десятиліть до стрімкої появи та розвитку в джазі цей інструмент активно використовувався в популярних на теренах США духових оркестрах. Саме з таких колективів з'явилися перші концертуючі солісти-віртуози. Ці виконавці також свого часу активно долучилися до популяризації саксофону та розвитку його репертуару. Найбільш помітними такими музикантами стали Еліза Холл, Руді Відофт та Яша Гуревич.

Еліза Холл – американська виконавиця, що була самоуком та почала опановувати саксофон тільки в 42 роки. Причиною цих занять стала порада від лікарів щодо користі гри на духовому інструменті для її здоров'я. Холл не була віртуозною виконавицею і добре це розуміла, але завдяки медичній рекомендації, що згодом переросла в пристрасне хобі, світ отримав саксофонні шедеври авторства Клода Дебюссі, Флорента Шміта та ін. Завдяки значним статкам, які Еліза отримала у спадок від своїх родичів, вона могла утримувати музичний клуб та замовляти твори композиторам, а отже таким чином сприяла розвитку академічного саксофону на зламі ХІХ–ХХ століть.

Руді Відофт та Яша Гуревич навпаки були віртуозними виконавцями, котрі розпочинали свій творчий шлях у відомому оркестрі Sousa's Band. Обидва саксофоніста вели надзвичайно активну концертну діяльність в США, а також гастролювали за межами країни, зробили велику кількість записів, звучали в радіоефірах, збирали анілаги на таких відомих майданчиках як Carnegie Hall та Aeolian Hall, склали навчальні посібники, писали власні твори, а також робили аранжування з репертуару інших інструментів. Саме вони першими визначили можливість існування на сцені академічного саксофону як серйозного солюючого інструменту. За декілька десятиліть після творчого піку Відофта та Гуревича це остаточно доведуть на весь світ Марсель Мюль та Сігурд Рашер.

Сьогодні саксофоністи здебільшого стикаються з творами композиторів сучасників А. Сакса (Ж.-Б. Сінжеле, Ж. Демермана та ін.) та творчістю митців середини ХХ століття, котрі надихнулися грою Мюля та Рашера. В той самий час існування академічного саксофону після смерті А. Сакса і до 30-х років ХХ століття є важливим періодом, котрий має своїх героїв та несправедливо забуті перлини репертуару.

Ключові слова: саксофон, академічний саксофон, саксофонний репертуар, виконавці саксофоністи, музика ХХ століття, камерна музика.

Roman FOTUIMA,
orcid.org/0009-0006-5654-2812

Graduate Student

*Doctoral School of The Karol Lipinski Academy of Music in Wroclaw,
Lecturer at the Department of the Woodwind Instruments
Ukrainian National Thaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine) fotuima.roman.sax@gmail.com*

FORGOTTEN PERFORMERS AND REPERTOIRE OF CLASSICAL SAXOPHONE IN THE BINNING OF XX CENTURY

Following the death of Adolphe Sax, his primary invention began to fade somewhat from memory in Western Europe, while the trajectory of saxophone development shifted towards the United States. Several decades prior to the rapid emergence and development of jazz, this instrument was actively used in wind bands popular in the USA. It was from these ensembles that the first performing virtuosos emerged. These performers also actively contributed to the popularization of the saxophone and the expansion of its repertoire. Among the most notable musicians were Elise Hall, Rudy Wiedoeft, and Jascha Gurewich.

Elise Hall, an American performer, was a self-taught musician who began mastering the saxophone at the age of 42. Her motivation for engaging with the instrument stemmed from medical advice regarding the health benefits of playing a wind instrument. Hall did not consider herself a virtuoso performer and never claimed to be one, but thanks to medical recommendations that later evolved into a passionate hobby, she introduced saxophone masterpieces authored by Claude Debussy, Florent Schmitt, and others to the world. Due to significant wealth inherited from her relatives, Elise could sustain a music club and commission works from composers, thus contributing to the development of academic saxophone at the turn of the 19th and 20th centuries.

Rudy Wiedoeft and Jascha Gurewich, on the contrary to Hall, were virtuoso performers who embarked on their creative journey in the renowned Sousa's Band. Both saxophonists engaged in extremely active concert activities in the United States, as well as toured internationally, made a significant number of recordings, appeared on radio broadcasts, filled auditoriums at renowned venues such as Carnegie Hall and Aeolian Hall, authored instructional materials, composed original works, and arranged repertoire from other instruments. They were the first to define the possibility of the classical saxophone presence on stage as a serious solo instrument. Several decades after the creative peak of Wiedoeft and Gurewich, this was conclusively demonstrated to the world by Marcel Mule and Sigurd Rascher.

Today, saxophonists largely encounter works by composers of Adolphe Sax's era (e.g., J.B. Singelée, J. Demersseman, etc.) and the output of mid-20th-century artists who were inspired by Mule's and Rascher's performances. Simultaneously, the existence of the classical saxophone after Adolphe Sax's death and before the 1930s is an important period, which has its heroes and unfairly forgotten gems of repertoire.

Key words: saxophone, classical saxophone, saxophone repertoire, saxophonists, saxophone performers, 20th-century music, chamber music.

Постановка проблеми. Серед сучасних виконавців та науковців існує широкий спектр знань котрі стосуються періоду існування саксофону за життя його винахідника – Адольфа Сакса та починаючи з середини ХХ століття, коли до його розвитку долучилися Марсель Мюль та Сігурд Рашер. В той самий час репертуар та виконавці, котрі причетні до розвитку цього інструменту на початку ХХ століття вивчені значно меншою мірою. Попри надзвичайно велику кількість музики, що написана для саксофону протягом останніх восьмидесяти років важливою ланкою є репертуар стику ХІХ–ХХ століття, котрий може значно урізноманітнити концертні програми та збагатити знання сучасних саксофоністів щодо історії виконавського мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику дослідження саксофонного репертуару вивчають мистецтвознавці різних країн світу. Польський науковець Яцек Делонг досліджує історію розвитку саксофона і його репертуару в науковій праці *Mu, saksofon*. У довіднику *Londeix Guide To The Saxophone Repertoire* Брюса Ронкіна в енциклопедичному форматі викладено весь саксофонний репертуар, який створювався від появи інструменту до 2012 року. В статтях науковців Олі-Пекка Туомісало, Теодора Хегвіка та Пола Коена приділяється увага виконавцям саксофоністам першої половини ХХ століття. У британському виданні *The Cambridge Companion to the Saxophone* в широкому сенсі розглядається історія саксофону, а також розвиток класичного та джазового напрямків цього інструменту.

В українському музикознавстві історії розвитку саксофонного репертуару зазначеного пері-

оду приділяється увага в наукових працях Дениса Зотова, Лілії Максименко та Дмитра Максименка.

Мета статті. Розглянути розвиток репертуару академічного саксофону у період між смертю Адольфа Сакса до сплеску його популярності в 30-х роках ХХ століття. Висвітлити виконавців та репертуар академічного саксофону першої третини ХХ століття.

Вклад основного матеріалу. Після смерті А. Сакса у Франції стали дещо забувати про його головний винахід, цей період можна вважати найтемнішим в історії саксофону. За час діяльності Адольфа Сакса його винахід ще не встиг закріпитися серед виконавців та слухачів і на стику ХІХ–ХХ століть його активне існування та розвиток літератури трималися на діяльності духових оркестрів (в США та Західній Європі) та невеликій кількості солістів ентузіастів. Сьогодні більшість цих імен несправедливо забуті, але їх здобутками та досягненнями користується велика кількість сучасних виконавців.

Одним з перших таких ентузіастів стала жінка на ім'я Еліза Холл – американська саксофоністка та меценатка. Вона не була професійною віртуозною виконавицею, і ніколи себе такою не вважала, проте її вклад в розвиток саксофонної літератури є надзвичайно великим. Деякі з творів, що були написані на її замовлення нині становлять важливу частку репертуару сучасних виконавців. Як зазначає американський науковець Пол Коен: «Творів для саксофона з оркестром не існувало до 1879 року та до початку 20 століття їх було надзвичайно мало. Розширення такого роду репертуару відбулося завдяки зусиллям Е. Холл» (Cohen, 2021).

Еліза Холл (в дівочстві *Elizabeth Boyer Swett Coolidge*) народилася в Парижі в сім'ї заможних

бостонських торговців в 1853 році. Перший досвід гри на саксофоні вона здобула лише в 42 роки. Причиною цього стали проблеми зі здоров'ям. За порадою чоловіка лікаря вона мала навчитися грати на духовому інструменті, і вибір її зупинився на саксофоні. За кілька років самостійних занять вона починає брати уроки в Жоржа Лонгі, а також стає організатором аматорського оркестру під назвою *Бостонський оркестровий клуб*. Це був клуб аматорів та професіоналів, музичний колектив, що декілька разів на рік давав концерти та виконував музику котра їм була цікава.

Холл використовувала свої статки для організації концертів і замовлень творів для саксофона та оркестру самим новаторським композиторам того часу. Доктор Коен так розповідає про замовлені саксофоністкою твори: *«В той час чи не єдине що вона вміла грати були дві сюїти «Арлезіанка» Жоржа Бізе, в котрих можна почути одну з найпрекрасніших оркестрових партій саксофона. Елізі була цікава музика, котру можна було б виконувати в складі оркестру, і роль концертної солістки не була для неї принциповою. Коли вона замовляла композитору твір, то доволі чітко формувала це прохання. Її цікавили така музика, як «Фавн» Клода Дебюссі, де флейта відіграє значущу роль, проте лишається в групі дерев'яних духових інструментів оркестру. Таким чином, серед великої кількості творів, що вона замовляла, ми бачимо такі, де саксофон має гарну, яскраво виражену партію, проте по справжньому не бере верх над оркестром чи ансамблем. Деякі композитори проігнорували це прохання. Наприклад «Легенда» Ф. Шмітта виділяє саксофон на першому плані і ставить доволі високі вимоги до виконавця, до того ж була написана в 1918 році, в той самий час коли Холл вже перестала активно грати на саксофоні. А отже в неї так і не було можливості виконати цей твір. Деякі інші твори також виявилися дещо більш сольними, ніж їй хотілося б, але партія саксофона в них не була високої складності. А отже вона сама могла прийняти участь в прем'єрному їх виконанні» (Cohen, 2021).*

Загалом для Елізи Холл було написано біля двох десятків творів. Частина з них нажалі була забута або загублена. Серед творів, що є найбільш відомими нині можна назвати *Impression d'Automne* Андре Капле, *Іспанський дивертисмент* Чарльза Лефлера, а також перший в світі *Концерт № 1* для саксофона з оркестром Пола Гілсона. Проте справжньої популярності здобули присвячені їй *Рапсодія* Клода Дебюссі та *Легенда*

Флорента Шміта. Цікавим є те, що Холл так і не виконала обидва ці твори.¹

Після смерті в 1924 році вона заповіла передати свою нотну бібліотеку та інші матеріали в Консерваторію Нової Англії. За життя Еліза Холл не ставила перед собою за мету досягти визначних висот чи популярності як виконавиця, не мала необхідності у занятті викладацькою діяльністю, не робила записів, а також майже не виступала за межами Бостона. В основі її діяльності лежало бажання музикувати з друзями задля власного задоволення. Саме це стало причиною того, що після закінчення Елізою Холл своєї виконавської практики, а також після смерті виконавиці про більшість музичної спадщини, до появи якої вона причетна, було на довгий час забуто.

Твори присвячені Елізі Холл:

- Charles Loeffler – *Ballade carnevalesque*
- Charles Loeffler – *Divertissement espagnol*
- Charles Loeffler – *Rhapsodie*
- Claude Debussy – *Rhapsodie*
- Gabriel Grovlez – *Suite pour saxophone alto en mi b avec accompagnement de quintette à cordes, flûte, cor, harpe*
- Andre Caplet – *Legende*
- Andre Caplet – *Impression d'Automne*
- Florent Schmidtt – *Legende*
- Vincent d'Indy – *Choral varie*
- Philippe Gaubert – *Poeme elegiaque*
- Jean Hure – *Andante et Concertstuck*
- Paul Gilson – *Premier Concerto*
- Francois Combelle – *Fantasie Mauresque*
- Georges Sporck – *Legende*
- Henry Woollett – *Siberia et Octuor*
- Leon Moreau – *Pastorale*
- Georges Longy – *Impression*
- Jules Mouquet – *Rhapsodie*
- Paul Dupin – *Chant*
- Eugene Lacroix – *Pan*

На початку ХХ століття також прослідковуються декілька імен виконавців, котрі були причетні до найактивнішого розвитку сольного виконавства, саксофонної літератури, а також популяризації класичного репертуару цього інструмента.

В середині 20-х років ХХ століття в США спостерігався період так званого «Саксофонного божевілля». Хроніки того часу оповідають, що виробники саксофонів не встигали за попитом і інструменти що привозилися до музичних магазинів розкуповувалися за кілька днів. В деяких міс-

¹ Хоча Е. Холл і отримала клавир Рапсодії в 1911 році, вона ніколи не виконувала цей твір, а прем'єрне виконання відбулося в 1918 році в Парижі.

тах навіть вводилася комендантська година котра забороняла гру на саксофоні в нічні години. Науковці відмічають, що такій популярності головного винаходу Сакса в другій декаді ХХ століття поруч з концертною діяльністю відомих духових оркестрів та бурхливим розвитком джазу сприяла творчість Руді Відофта та Яші Гуревича – митців, котрі відзначилися не тільки як виконавці, а також як композитори. Проте імена цих саксофоністів сьогодні майже забуті.

Руді Відофт (повне ім'я *Rudolph Cornelius Wiedoeft*) – син німецьких іммігрантів, народився у Детройті в 1893 році. Свою початкову музичну освіту отримав вдома, в цей час вже проявилися його надзвичайні здібності. Спочатку грав в сімейному ансамблі на скрипці, але через невдалий перелом правої руки був змушений перейти на кларнет. Так само як і на скрипці Відофт показав швидкий прогрес у оволодінні кларнетом і вже за деякий час міг щоденно практикуватися по декілька годин. Приблизно в 1910-х роках зацікавився саксофоном, котрий в той час був ще доволі незвичним та маловідомим інструментом. Саме ця зацікавленість з часом привела Відофта до шаленої популярності.

Доленосною для Відофта стала зустріч з відомим американським винахідником Томасом Едісоном, котрий мав також бізнес в сфері звукозапису та кіноіндустрії. Винахідник високо оцінив талант Руді Відофта і надавав йому повну підтримку. Науковець Тед Хегвік так розповідає про їх співпрацю: «...в травні 1917 року вони зробили перший запис: Руді Відофт та "Frisco 'Jass' Band" грають "Canary Cottage One-Step". За місяць Едісон підключається до сольної кар'єри Руді Відофта, вони вперше записують блискучий оригінальний твір для саксофона з оркестровим акомпанементом. Руді назве його на честь сестри, котра грала на фортепіано в сімейному оркестрі Відофтів багато років тому: Вальс Еріки» (Hegvik, 1989: 72).

За час кар'єри Відофт формує одна за одною групи, з котрими робить численні записи. Серед них *The Palace Trio*, *The Wiedoeft-Wadsworth Quartet*, і найуспішніший з них *Rudy Wiedoeft and his Californians*. Проте, це все йде на другий план, коли сольна кар'єра Відофта зазнає шаленого злету. *Саксофобія* – твір, що зробить його по справжньому відомим та стане його «торгівельною маркою». Де б він не з'являвся, на афішах значилося "*Rudy Wiedoeft* – "Saxophobia".

Віртуозне володіння саксофоном, харизматичність, схильність до публічного життя та активна співпраця з звукозаписувальними компаніями зро-

бить Відофта надзвичайно популярним. Середина 20-х років ХХ століття вважається піком його популярності. Він став відомим в США та Європі. Його твори багато видавалися, Руді багато займався педагогічною роботою, а концертна діяльність була надзвичайно активною. Його програми були насичені як транскрипціями відомих класичних творів, так і власними авторськими роботами, стиль котрих був подібним до популярної музики того часу. З цієї причини Відофта не можна назвати суто академічним виконавцем – його репертуар включав великий спектр творів розважального характеру, котрі були цікавими широкому слухачській публіці початку ХХ століття.

Коли в 1929 році в США почалася «Велика депресія» його безтурботний стиль музики (та, власне, і безтурботний стиль життя) став надзвичайно недоречним, Відофт з дружиною вирішує на деякий час полишити США, та робить тривале турне по європейських столицях. На початку 1930-х статки родини стали вичерпуватися, вони повертаються до штатів та вкладають залишки грошей в авантюрний задум пов'язаний з видобутком золота, котрий не увінчався успіхом. Нестача фінансів у сім'ї призвели до труднощів у відносинах з дружиною Мері, та загостренням алкогольної залежності у Руді. В 30-х роках він тільки один раз з'явився на радіо та більше ніколи публічно не виступав. Помер саксофоніст у Флашингу 18 лютого 1940 року від цирозу печінки.

За життя Руді Відофт створив збірку вправ та етюдів *The Advanced Etudes and Studies*, написав велику кількість мініатюр для саксофона і фортепіано, зробив ряд транскрипцій для саксофона творів Л.В. Бетховена, Ж. Масне, Ф. Шопена, Ф. Шуберта. Спадщина творів з його репертуару була опублікована в десятитомному виданні під назвою *The Rudy Wiedoeft Collection*.

Яша Гуревич (англ. *Jascha Gurewicz*) – народився в 1896 році в Росії². З самого раннього віку почав займатися музикою, грав на скрипці, проявляв неабияку зацікавленість до духових інструментів – труби та тромбону. Коли в 1910-х роках родина переїздить до США Гуревич знайомиться з саксофоном, інструментом, котрий на початку ХХ століття у східній Європі був майже невідомим. Талановитий молодий музикант швидко освоює винахід Сакса і в 1920 році проходить прослуховування до відомого американського орке-

² В більшості джерел подається саме формулювання «в Росії» без конкретних уточнень. Оскільки наприкінці 19 століття велика кількість територій східної Європи (частина Польщі, Україна, Білорусь, Молдова тощо) була окупована російською імперією існує також вірогідність, що з сім'я Гуревичів могла походити з цих окупованих країн.

стру Джона Філіпа Соузи (*Sousa's Band*). Протягом кількох років він працює з цим колективом та під час турів неодноразово виступає як соліст.

Після завершення співпраці з Соузою в 1922 році він розпочинає сольну кар'єру. Виступає в танцювальних залах на Коні-Айленді, співпрацює з відомою на той час танцювальною родиною Москоні.

Незважаючи на те, що Гуревич був надзвичайно обдарованим музикантом, декілька факторів додатково сприяли стрімкому росту його популярності. По-перше, будуючи власну сольну кар'єру, Гуревич використовував репутацію високо оціненого соліста зnanого колективу *Sousa's Band*.

Другим важливим фактором став контракт, підписаний ще в 1920 році з компанією *Vuescher* – виробником музичних інструментів. Згідно з контрактом він мав проводити концерти в дилерській мережі магазинів цієї компанії по всіх Сполучених Штатах. Майстерна гра Гуревича надзвичайно яскраво демонструвала звукові та технічні можливості саксофона та стимулювала до нього інтерес серед відвідувачів музичних магазинів. Деякі з дилерів звітували про продаж до двадцяти інструментів цього виробника в день подібного сольного концерту. Співпраця Гуревича та *Vuescher* мала велику вигоду для обох сторін, компанія вкладала кошти в свого бренд-амбасадора, він часто з'являвся на радіо, про нього писали багато в пресі. Майже кожен його концерт супроводжувала рецензія, і з деякою вірогідністю можна припустити, що частина з цих рецензій могла бути замовлена компанією, адже поруч із виконавцем часто згадується і марка інструменту котрим користується музикант.

В порівнянні з Руді Відофтом, стиль Гуревича був більш класичним, і музика розважливого, водевільного характеру в його творчості займала набагато меншу частину. В його репертуарі були твори Цезаря Кюї, Йоганеса Брамса, Жоржа Бізе, Й. С. Баха, Фелікса Мендельсона, Каміля Сен-Санса та ін. Таке тлумачення саксофона, котрий вже міцно асоціювався з розважальною музикою та джазом, доволі неоднозначно оцінювалося критиками *The New York Telegram And Evening Mail* 7 березня 1924 р.:

«Існує таке поняття, як сприйняття музики надто серйозно, і Яша Гуревичу, котрий вчора ввечері виступав із концертом в Aeolian Hall, заважали занадто високі мистецькі ідеали. Незважаючи на чудові якості цього інструменту, саксофон не можна сприймати серйозно. Його не приймають навіть у сім'ю духових інструментів симфонічного оркестру, де як гуморист панує

фагот. Саксофон – це комік джазового гурту. Там, де звучить нестримний фокстрот, де панують джаз і блюз. Саме в такому середовищі саксофон займає важливу позицію.

Містер Гуревич хороший саксофоніст. Він спритно грає швидкі пасажі. Будує фрази з майстерністю концертуючого кларнетиста. Його звук – чудовий.

Але вчора ввечері він виголосив відвертий концерт серйозної та напівсерйозної музики та грав на своєму жартівливому саксофоні з такою самою серйозністю, з котрою барабанщик вибиває страшні акценти похоронного маршу. Якщо пан Гуревич хоче, щоб його сприймали всерйоз, йому варто більше підходити до своєї гри з гумором.» (Tuomisalo, 1995: 10).

З часом публіка стала потроху звикати до такого класичного амплуа саксофону, і за декілька років після концерту в цьому ж самому залі *Aeolian Hall* Гуревич вже отримав тільки схвальні відгуки від *New York Herald Tribune* 1 лютого 1926 р.:

«Вчора ввечері в Aeolian Hall ті, хто асоціює саксофон лише з бродвейським джазом, з цікавістю дізналися, що на ньому можна дуже приємно подавати мелодійну та класичну музику, особливо коли на ньому грає Яша Гуревич – віртуоз цього інструменту. Він знає можливості свого інструмента, і його вміння досягли цілковитої майстерності.» (Tuomisalo, 1995: 16).

Яша Гуревич ніколи не просив композиторів написати для нього і розробляв власний репертуар, що налічує як вище згадані транскрипції так і величезну кількість власних творів для саксофону. Серед них більше 20 мініатюр для саксофона з акомпанементом фортепіано написаних в різних стилях, *Concert e moll op.102* для саксофона (1923 р.), котрий існує в камерній редакції з фортепіано та у версії з супроводом оркестру саксофонів, *Sonata op.130* для саксофона і фортепіано, *Сюїта* для саксофона і фортепіано, збірки з етюдами та вправами. Контракти з видавництвами давали йому можливість одразу розповсюджувати власні твори. Гуревич співпрацював з видавцями *G. Schirmer, Sam Fox Publishing Co., Carl Fischer* та іншими.

В другій половині 20-х він зацікавився створенням та керівництвом більшими саксофонними ансамблями. В 1925 році Гуревич створив саксофонний колектив, котрий отримав назву *Jascha Gurewicz Saxophone Ensemble*. На той час ансамбль складався з 18 учасників. Цей колектив одразу отримав велику популярність і в 1925 році щотижня звучав на радіо, переважно на станції WOR. В 1926 році Гуревич задіяв цей ансамбль

у власному сольному концерті, де вперше прозвучала версія його Концерту ор. 102 для соліста та оркестру саксофонів.

Криза 1929 року вплинула надзвичайно негативно на життя всіх Сполучених Штатів та нанесла великий удар по економіці. Незліченна кількість населення втратила роботу, в тому числі музиканти, а отже впливу зазнала і кар'єра Гуревича (так само, як і кар'єра Р. Відофта). Крім того, через більшу та швидшу еволюцію джазу, а також зміну смаків публіки в котрих саксофон дедалі менше асоціювався з класикою стиль Яші ставав певним чином звуком минулого. Змінювати своє звучання в бік цілком іншої концепції він був абсолютно не готовий.

Про діяльність Яші Гуревича в 1930-х роках відомо доволі мало. Саксофоніст зосередився на викладацькій діяльності та час від часу виступав на радіо та живих концертах. Один зі своїх останніх виступів він дав у 1935 році, де виконав прем'єру своєї Сюїти. Помер Яша Гуревич 30 вересня 1938 року в Нью-Йорку.

На сьогоднішній день творча спадщина Гуревича є майже повністю забутою. Зберіглося дуже мало його записів, а серед величезної кількості творів за останній час перевидавалися тільки збірка *Шістнадцять художніх етюдів для саксофона та Концерт ор. 102* в редакції для саксофона і фортепіано. Проте, вклад Яші Гуревича в розвиток саксофонного мистецтва є неоціненним. Його можна вважати одним з перших відомих соліс-

тів – активних популяризаторів академічного саксофону першої чверті ХХ століття.

Висновки. Діяльність митців, що розглянуті в даній статті активно стимулювали розвиток саксофону на початку ХХ століття. Еліза Холл завдяки статкам, пристрасі до саксофонного виконавства та знайомством з провідними композиторами свого часу значним чином вплинула на збагачення репертуару цього інструменту. Відофт та Гуревич вели надзвичайно активну концертну діяльність в США, а також гастролювали за межами країни, зробили велику кількість записів, звучали в радіоэфірах, збирали аншлаги на таких відомих майданчиках як *Carnegie Hall* та *Aeolian Hall*, склали навчальні посібники, писали власні твори, а також робили аранжування з репертуару інших інструментів. Саме ці особистості першими визначили можливість існування на сцені академічного саксофону як серйозного солюючого інструменту. За декілька десятиліть після них це остаточно доведуть на весь світ Марсель Мюль та Сігурд Рашер.

На сьогоднішній день саксофоністи здебільшого стикаються з творами композиторів сучасників А. Сакса (Ж.-Б. Сінжеле, Ж. Демерсмана та ін.) та творчістю митців середини ХХ століття, котрі надихнулися грою Мюля та Рашера. В той самий час існування академічного саксофону між смертю А. Сакса і до 30-х років ХХ століття є важливим періодом, котрий має своїх героїв та несправедливо забуті перлини репертуару.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Апатський В. М. Історія духового музично-виконавського мистецтва. Київ : ТОВ «Задруга». 2010. 319 с.
2. Крупей М. В. Стиллові основи формування виконавської майстерності саксофоніста (у контексті музичної творчості ХІХ–ХХ століть) дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Одеса, 2006. 216 с.
3. Delong J.; My, Saksofon. PWM Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 2011.
4. Elise Hall: An Interview with Dr. Paul Cohen. Cohen Paul, Michael Cappabianca (producer). URL: <https://wam.rutgers.edu/elise-hall-an-interview-with-dr-paul-cohen/> (дата звернення: 25.03.2024)
5. Garfield E.; How Rudy Wiedoeff's *Saxophobia* Launched the Saxual Revolution / Essays of an Information Scientist, 1989. Nr 10, 68–70.
6. Hegvik T.; The Legacy of Rudy Wiedoeff / Essays of an Information Scientist, March 6, 1989. Nr 10, 71–73.
7. Ingham R.; The Cambridge Companion to the Saxophone. Cambridge University Press, 1999.
8. Pituch D., Gabrys E.; Saksofon od A do Z. PWM Polskie Wydawnictwo Muzyczne, 2000.
9. Tuomisalo O.-P.; The Jascha Gurewicz story, 1995. URL: https://www.suomensaksofoniseura.fi/?attachment_id=487 (дата звернення: 25.03.2024)

REFERENCES

1. Apatskyi V. M. (2010). Istoriia dukhovoho muzychno-vykonavskoho mystetstva. [The history of wind music and performing arts.]. Kyiv: TOV «Zadruga». 319. [in Ukrainian].
2. Krupci M. V. (2006). Stylovi osnovy formuvannia vykonavskoi maisternosti saksofonista (u konteksti muzychnoi tvorchosti XIX–XX stolit). [Stylistic foundations of the formation of a saxophonist's performance skills (in the context of musical creativity of the 19th and 20th centuries).]. dys. ... kand. mystetstvosnavstva: 17.00.03. Odesa. 216. [in Ukrainian]
3. Delong J. (2011) My, Saksofon. [We, saxophone.]. Krakow: PWM Polskie Wydawnictwo Muzyczne. [in Polish].
4. Cohen P. (2021) Elise Hall: An Interview with Dr. Paul Cohen. Michael Cappabianca (producer). URL: <https://wam.rutgers.edu/elise-hall-an-interview-with-dr-paul-cohen/> (accessed: 25.03.2024)

5. Garfield E. (1989) How Rudy Wiedoeft's *Saxophobia* Launched the Saxual Revolution / Essays of an Information Scientist. Nr 10, 68–70.
6. Hegvik T. (1989) The Legacy of Rudy Wiedoeft / Essays of an Information Scientist. Nr 10, 71–73.
7. Ingham R. (1999) *The Cambridge Companion to the Saxophone*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Pituch D., Gabrys E. (2000) *Saksofon od A do Z*. [Saxophone from A to Z.]. Krakow: PWM Polskie Wydawnictwo Muzyczne. [in Polish].
9. Tuomisalo O.-P. The Jascha Gurewich story, 1995. URL: https://www.suomensaksofoniseura.fi/?attachment_id=487 (accessed: 25.03.2024)